

เวียดนามเร่งขับเคลื่อนตลาดคาร์บอน ยกระดับกรอบกฎหมาย เสริมศักยภาพภาคธุรกิจ มุ่งสู่เป้าหมาย Net Zero

1. เนื้อข่าว

เวียดนามกำลังก้าวเข้าสู่ระยะการดำเนินการ (Implementation Phase) ของตลาดคาร์บอน อย่างเป็นทางการ โดยเวทีสัมมนาที่จัดขึ้น ณ กรุง ฮานอย ซึ่งจัดโดยหอการค้าและอุตสาหกรรมเวียดนาม (Vietnam Chamber of Commerce and Industry: VCCI) ร่วมกับการสนับสนุนจากประเทศออสเตรเลีย ได้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างกรอบกฎหมายให้มีความชัดเจนและเข้มแข็ง ควบคู่กับการยกระดับความพร้อมของภาคธุรกิจเพื่อให้สามารถเข้าร่วมตลาดดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตลาดคาร์บอน ถูกกำหนดให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจและการบรรลุพันธกรณีด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ

ทั้งนี้ เวียดนามได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งตลาดคาร์บอนมาเป็นระยะเวลา กว่า 10 ปี โดยมีเป้าหมายสนับสนุนการบรรลุการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี 2593 ภายใต้โครงสร้างระบบที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ โควตาการปล่อยก๊าซเรือนกระจก คาร์บอนเครดิตภายในประเทศ และกลไกการซื้อขายระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้มีระยะนำร่องในช่วงปี 2569–2571 เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจปรับตัว และให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวข้องก่อนการดำเนินการเต็มรูปแบบ

ในมิติของการกำกับดูแลตลาด นาย Hoang Quang Phong รองประธานหอการค้าและอุตสาหกรรมเวียดนาม ได้ชี้ให้เห็นว่าตลาดคาร์บอนไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อกำหนดต้นทุนการปล่อยก๊าซ หากแต่ยังเป็นกลไกในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสะอาด ซึ่งจะช่วยให้ภาคธุรกิจสามารถเพิ่มประสิทธิภาพด้านต้นทุน เสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กร และเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(Green Finance) ได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาคธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายที่มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas Accounting: GHG Accounting) และการรายงาน

ในส่วน of โครงสร้างการดำเนินงาน นาย Do Thanh Lam จากกระทรวงการคลังเวียดนาม ได้ระบุว่า ตลาดซื้อขายคาร์บอนจะดำเนินการภายใต้หลักความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการควบคุมความเสี่ยงอย่างเข้มงวด โดยตลาดหลักทรัพย์ฮานอย (Hanoi Stock Exchange) จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการซื้อขาย ขณะที่บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์และชำระราคาแห่งเวียดนาม (Vietnam Securities Depository and Clearing Corporation) จะรับผิดชอบด้านการรับฝากและการชำระราคาและส่งมอบ ทั้งนี้ คาร์บอนเครดิตที่สามารถซื้อขายได้จะประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ คาร์บอนเครดิตภายในประเทศ คาร์บอนเครดิตจากกลไกระหว่างประเทศ และคาร์บอนเครดิตภายใต้ข้อ 6 ของความตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Paris Agreement under the United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) โดยในช่วงระยะนำร่องจนถึงปี 2571 ภาครัฐจะให้บริการโครงสร้างพื้นฐานโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อจูงใจให้ภาคธุรกิจเข้าร่วมตลาดอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งได้เน้นย้ำให้ภาคธุรกิจเร่งเสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎหมาย การกำกับดูแลกิจการ และขีดความสามารถทางเทคนิค ตลอดจนจัดทำกลยุทธ์การซื้อขายที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่ตลาดคาร์บอน

นอกจากนี้ เมื่ออ้างอิงประสบการณ์ของประเทศออสเตรเลีย นาย Lachlan Simpson ที่ปรึกษาของกระทรวงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พลังงาน สิ่งแวดล้อม และน้ำ (Department of Climate Change, Energy, the Environment and Water: DCCEEW) ประจำสถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย ได้ให้ข้อสังเกตว่า ความชัดเจนของแผนการดำเนินงานและความน่าเชื่อถือของระบบ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งกว่าการออกแบบนโยบายเพียงประการเดียว อีกทั้งความท้าทายสำคัญในระดับโลกในปัจจุบันมิใช่อุปสงค์ แต่เป็นอุปทานของคาร์บอนเครดิตที่มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือสูง

ในด้านโครงสร้างข้อมูลและระบบสนับสนุน นาย Pham Nam Hung จากกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กระทรวงเกษตรและสิ่งแวดล้อมของเวียดนาม ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบข้อมูลการปล่อยก๊าซที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินตลาดคาร์บอน โดยปัจจุบันเวียดนามอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบดิจิทัลสำหรับการติดตาม รายงาน และทวนสอบ (Monitoring, Reporting and Verification: MRV) ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อสนับสนุนทั้งภาคธุรกิจและหน่วยงานกำกับดูแลในการติดตามและตรวจสอบข้อมูลการปล่อยก๊าซ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดในด้านต้นทุนการจัดเก็บข้อมูลและการรายงาน

ขณะเดียวกัน การจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจกภายใต้กรอบกฎหมายสิ่งแวดล้อมของเวียดนาม ในปัจจุบันดำเนินการทุก 2 ปี อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอาจจำเป็นต้องเพิ่มความถี่ของการรายงานเป็นรายปีหรือรายไตรมาส เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของตลาดคาร์บอนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เวียดนามยังอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบทะเบียนแห่งชาติ (National Registry) สำหรับการปล่อยก๊าซและธุรกรรมคาร์บอน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นแพลตฟอร์มศูนย์กลางสำหรับการรายงาน การปฏิบัติตามกฎหมาย และการซื้อขาย

ในเชิงนโยบายและทิศทางการพัฒนา นาง Vu Thi Chau Quynh ได้เน้นย้ำว่า การเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Transition) มีช่องทางเลือกอีกต่อไป หากแต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานสำหรับผู้ประกอบการเวียดนามที่ต้องการบูรณาการเข้าสู่ตลาดโลก โดยเสนอให้ภาครัฐกิจพิจารณาคาร์บอนเครดิตในฐานะสินทรัพย์ทางการเงิน พร้อมทั้งลงทุนในการพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้าน และกำหนดกลยุทธ์ระยะยาวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุนการปฏิบัติตามกฎหมาย อาทิ การยกระดับเทคโนโลยี และการเข้าร่วมกลไกการซื้อขายคาร์บอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

(แหล่งที่มา <https://vietnamnews.vn/> ฉบับวันที่ 17 เมษายน 2569)

2. วิเคราะห์ผลกระทบ

การที่เวียดนามเร่งผลักดันการพัฒนาลาดคาร์บอนอย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนถึงทิศทางการพัฒนาที่มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth) และความยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทที่เวียดนามยังคงเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูง ส่งผลให้ภาคการผลิตและภาคธุรกิจมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวกลับเปิดโอกาสเชิงเศรษฐกิจ เนื่องจากเวียดนามยังมีศักยภาพในการลดการปล่อยและพัฒนาคาร์บอนเครดิตได้อีกมาก ประกอบกับทรัพยากรป่าไม้ที่มีสัดส่วนความครอบคลุมมากกว่าร้อยละ 42 ซึ่งเอื้อต่อการกักเก็บคาร์บอน และสามารถต่อยอดเป็นสินทรัพย์ทางสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้

ทั้งนี้ ภายใต้เป้าหมายการบรรลุการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี 2593 ตลาดคาร์บอนจึงมีบทบาททั้งในฐานะเครื่องมือด้านสิ่งแวดล้อมและกลไกทางเศรษฐกิจที่ช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ และพัฒนาเป็นสินทรัพย์ทางการเงินรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนตลาดดังกล่าวให้เกิดประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยกรอบกฎหมายและกติกาที่มีความชัดเจน ควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพของภาคเอกชน โดยเฉพาะด้านระบบการวัด รายงาน และทวนสอบ (Monitoring, Reporting and Verification: MRV) การจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas Accounting) และการจัดการการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับองค์กร (Carbon Footprint Management) ซึ่งปัจจุบันยังเป็นข้อจำกัดสำคัญของหลายธุรกิจ

แม้เวียดนามจะมีความคืบหน้าเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยฐานจากกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ปี 2563 และการออกกฎระเบียบรองรับในช่วงปี 2568–2569 อาทิ การจัดตั้งตลาดคาร์บอน การกำหนดเพดานการปล่อย (Emission Cap) และการทดลองจัดสรรโควตาให้แก่ภาคอุตสาหกรรมหลักกว่า 110 แห่ง แต่ในเชิงปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้าง โดยเฉพาะความไม่พร้อมของระบบข้อมูลและต้นทุนในการลงทุนเทคโนโลยีสะอาดที่ยังอยู่ในระดับสูง ประกอบกับความไม่สมบูรณ์ของกลไกตลาด เช่น หลักเกณฑ์การจัดสรรโควตามาตรฐานคาร์บอนเครดิต และระบบการซื้อขายที่ยังอยู่ระหว่างการพัฒนา ส่งผลให้ภาคธุรกิจบางส่วนชะลอการตัดสินใจลงทุน ซึ่งอาจกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว นอกจากนี้ แรงกดดันจากมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลไกการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) ของสหภาพยุโรป ยังเพิ่มความเสี่ยงต่ออุตสาหกรรมส่งออกสำคัญ เช่น เหล็ก ซีเมนต์ อะลูมิเนียม และสิ่งทอ ขณะที่แนวโน้มความต้องการสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในตลาดโลกกลับเปิดโอกาสใหม่ให้กับธุรกิจที่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว

ในระยะเริ่มต้น รัฐบาลเวียดนามมีแนวโน้มใช้มาตรการผ่อนปรน เช่น การจัดสรรโควตาการปล่อย โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อบรรเทาภาระต้นทุนของภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ในระยะถัดไป ต้นทุนจากการซื้อขาย คาร์บอนจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างต้นทุนการผลิตและการกำหนดราคาสินค้า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานเข้มข้น ขณะเดียวกัน ตลาดคาร์บอนโลกมีมูลค่ามากกว่า 100,000 ล้าน เหรียญสหรัฐ และมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสเชิงเศรษฐกิจที่สำคัญในระยะยาว ดังนั้น ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวเชิงรุก ลงทุนในระบบบริหารจัดการคาร์บอน และกำหนดกลยุทธ์การซื้อขาย อย่างเป็นระบบ จะสามารถใช้ประโยชน์จากกลไกดังกล่าวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเข้าถึง ตลาดมูลค่าสูงได้ ในทางกลับกัน ธุรกิจที่ยังคงล่าช้าอาจเผชิญความเสี่ยงในการถูกลดบทบาทในห่วงโซ่มูลค่าโลก ยุคใหม่ อันสะท้อนว่าความพร้อมและความเชิงรุกของภาคธุรกิจเป็นปัจจัยชี้ขาดต่อความสำเร็จของเวียดนาม ในการก้าวสู่เศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคตอย่างยั่งยืน

3. นำเสนอโอกาส/แนวทาง

การเร่งพัฒนาตลาดคาร์บอนของเวียดนามส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทย ทั้งในประเทศและที่ดำเนินธุรกิจเวียดนาม โดยเฉพาะในมิติด้านต้นทุนการผลิตและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งมีแนวโน้มเข้มงวดขึ้นตามกลไกกำหนดราคาและเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งนี้ ภาคธุรกิจที่อยู่ใน อุตสาหกรรมใช้พลังงานเข้มข้นและมีการส่งออกไปยังตลาดที่มีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กลไก CBAM ของ สหภาพยุโรป จะเผชิญแรงกดดันเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน ความไม่พร้อมด้านระบบการวัด รายงาน และทวนสอบ และการจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจก อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันและเข้าถึง ตลาดสากลได้ยากขึ้นในระยะต่อไป

ผู้ประกอบการไทยควรเร่งยกระดับขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการการปล่อยก๊าซ เรือนกระจกในระดับองค์กรอย่างเป็นระบบ โดยพัฒนาระบบข้อมูลและบุคลากรด้านเทคนิค ควบคู่กับการลงทุน ในเทคโนโลยีสะอาดและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน นอกจากนี้ ควรกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกในการเข้าร่วม ตลาดคาร์บอน ทั้งในรูปแบบการบริหารโควตาการปล่อย การซื้อขายคาร์บอนเครดิต และการใช้ประโยชน์จาก กลไกภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนติดตามพัฒนาการด้านกฎระเบียบของเวียดนามอย่างใกล้ชิด เพื่อปรับแผนธุรกิจให้สอดคล้องกับบริบทนโยบายที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ดี การขยายตัวของตลาดคาร์บอนและแนวโน้มเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเปิด โอกาสใหม่ให้ผู้ประกอบการไทยสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการมูลค่าเพิ่มสูง เช่น เทคโนโลยีลดการปล่อยก๊าซ การให้คำปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาโครงการคาร์บอนเครดิต โดยเฉพาะในเวียดนามซึ่งยังมี ศักยภาพในการลดการปล่อยและกักเก็บคาร์บอนอีกมาก อีกทั้งการเข้าถึงเงินทุนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ ความต้องการสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในตลาดโลก จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ธุรกิจที่ปรับตัวได้รวดเร็ว สามารถยกระดับสถานะในห่วงโซ่มูลค่าโลกและสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขันในระยะยาวได้อย่างมีนัยสำคัญ